

УДК 336.226.1

Іванишина Ольга Степанівна

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністрування податків
Державний податковий університет*

Ivanyshyna Olha

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Tax Administration
State Tax University*

ORCID: 0000-0002-4495-7475

Порохнюк Іванна Ігорівна

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Державного податкового університету*

Porokhnyuk Ivanna

*Doctor of Philosophy (PhD) Student of the
State Tax University*

ORCID: 0009-0006-8618-4622

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-12-11771

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

THEORETICAL BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF THE CORPORATE TAXATION SYSTEM IN THE EUROPEAN UNION

Анотація. Вступ. Актуальність дослідження теоретичних засад корпоративного оподаткування в ЄС зумовлена посиленням податкової конкуренції в умовах інтеграції ринків і мобільності капіталу та водночас зростанням ризиків ерозії податкової бази й недофінансування суспільних благ. Країни ЄС демонструють спільну тенденцію до зниження номінальних і ефективних ставок податку на прибуток корпорацій при розширенні податкової бази, однак між ними зберігаються суттєві відмінності у рівнях ставок і структурі податкових надходжень, що відображає різні економічні моделі, фінансові потреби та інвестиційні стратегії. В умовах глобалізації й цифровізації традиційні підходи до корпоративного оподаткування зазнають критики через можливості транснаціональних корпорацій переміщувати прибутки, що формує запит на нову парадигму, яка поєднує податковий суверенітет держав із гармонізацією мінімальних стандартів. Водночас наукові дискусії залишаються фрагментованими: відсутній узгоджений підхід до балансу між конкуренцією та координацією, а наднаціональні правила формуються через окремі директиви, кодекси та судову практику без цілісного теоретичного узагальнення. Запровадження глобального мінімального податку та підготовка BEFIT істотно змінюють контекст корпоративного оподаткування в ЄС, посилюючи роль наднаціональної координації та актуалізуючи потребу комплексного аналізу національних моделей у світлі загальноєвропейських тенденцій.

Мета. Узагальнення теоретичних засад розвитку системи корпоративного оподаткування в ЄС та виявлення ключових тенденцій її трансформації на основі аналізу, історичної еволюції, ролі наднаціональних інституцій і порівняльної характеристики національних підходів.

Матеріали і методи. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів. Використано порівняльний аналіз для класифікації держав-членів ЄС за рівнем ставок податку на прибуток корпорацій, особливостями податкової бази та роллю корпоративного оподаткування у структурі податкових надходжень. Історичний метод застосовано для виокремлення основних етапів еволюції політики ЄС у сфері прямого оподаткування підприємств – від ранніх гармонізаційних ініціатив до впровадження глобального мінімального податку. Формально-правовий аналіз дозволили оцінити роль ключових наднаціональних інституцій ЄС у формуванні спільних правил корпоративного оподаткування.

Результати Авторів дійшли до висновку, що корпоративне оподаткування в ЄС є багатofункціональним інструментом, який поєднує фінансову, регуляторну та перерозподільчу ролі й істотно впливає на інвестиційну активність і розміщення бізнесу, а його розвиток еволюціонував від нереалізованих ідей повної гармонізації до моделі поетапної координації, зосередженої на усуненні подвійного оподаткування, боротьбі з ухиленням і шкідливою податковою конкуренцією. Ключову роль у формуванні спільних рамок відіграють наднаціональні інституції ЄС, тоді як держави-члени зберігають різні моделі оподаткування, різниця між якими поступово звужується завдяки гармонізації бази, антиухильним нормам і розвитку адміністративної співпраці. Сучасні тенденції пов'язані із запровадженням глобального мінімального податку, зростанням прозорості та можливим впровадженням BEFIT, що свідчить про реалістичність подальшої часткової гармонізації за відсутності перспектив повної уніфікації.

Перспективи. Серед перспективних наукових напрямів доцільно виокремити оцінку впливу ініціативи BEFIT на перерозподіл прибутків і податкових надходжень між державами-членами ЄС, порівняльний аналіз європейської моделі корпоративного оподаткування з підходами інших інтеграційних об'єднань (зокрема АСЕАН) з метою адаптації кращих практик, а також дослідження ефективності механізмів податкової координації ЄС щодо обмеження агресивного податкового планування. Особливу увагу заслуговує аналіз наслідків запровадження глобального мінімального податку 15% для великих транснаціональних груп, зокрема його впливу на фінансову стійкість держав і результативність національних податкових стимулів в умовах міжнародної конкуренції за інвестиції.

Ключові слова: корпоративне оподаткування, Європейський Союз, податкова гармонізація, податкова конкуренція, наднаціональні інституції, BEPS, глобальний мінімальний податок, Спільна консолідована база оподаткування юридичних осіб.

Summary. Introduction. The relevance of researching the theoretical foundations of corporate taxation in the EU is due to increased tax competition in the context of market integration and capital mobility, as well as the growing risks of tax base erosion and underfunding of public goods. EU countries show a common trend towards reducing nominal and effective corporate income tax rates while expanding the tax base, but there are still significant differences between them in terms of tax rates and the structure of tax revenues, reflecting different economic models, fiscal needs and investment strategies. In the context of globalization and digitalisation, traditional approaches to corporate taxation are being criticised because of the ability of transnational corporations to shift profits, creating a demand for a new paradigm that combines the tax sovereignty of states with the harmonisation of minimum standards. At the same time, academic discussions remain fragmented: there is no agreed approach to balancing competition and coordination, and supranational rules are being shaped through individual directives, codes and case law without a coherent theoretical framework. The introduction of a global minimum tax and the preparation of BEFIT are significantly changing the context of corporate taxation in the EU, strengthening the role of supranational coordination and highlighting the need for a comprehensive analysis of national models in light of pan-European trends.

Purpose. Objective. To summarise the theoretical foundations of the development of the corporate taxation system in the EU and identify key trends in its transformation based on analysis, historical evolution, the role of supranational institutions and a comparative description of national approaches.

Materials and methods. The methodological basis of the study is a set of general scientific and special methods. Comparative analysis was used to classify EU member states according to the level of corporate income tax rates, the characteristics of the tax base and the role of corporate taxation in the structure of tax revenues. The historical method was used to identify the main stages in the evolution of EU policy in the field of direct taxation of enterprises – from early harmonisation initiatives to the introduction of a global minimum tax. Formal legal analysis made it possible to assess the role of key supranational EU institutions in the formation of common rules for corporate taxation.

Results. The authors concluded that corporate taxation in the EU is a multifunctional instrument that combines fiscal, regulatory and redistributive roles and has a significant impact on investment activity and business location. Its development has evolved from unrealised ideas of full harmonisation to a model of phased coordination focused on eliminating double taxation, combating tax evasion and harmful tax competition. EU supranational institutions play a key role in shaping the common framework, while Member States retain different taxation models, the differences between which are gradually narrowing thanks to harmonisation of the base, anti-avoidance rules and the development of administrative cooperation. Current trends are related to the introduction of a global minimum tax, increased transparency and the possible introduction of BEFIT, which indicates the realism of further partial harmonisation in the absence of prospects for full unification.

Discussion. Among promising areas of research, it is worth highlighting the assessment of the impact of the BEFIT initiative on the redistribution of profits and tax revenues among EU Member States, a comparative analysis of the European model of corporate taxation with the approaches of other integration associations (in particular ASEAN) with a view to adapting best practices, as well as research into the effectiveness of EU tax coordination mechanisms in limiting aggressive tax planning. Particular attention should be paid to analysing the consequences of introducing a global minimum tax of 15% for large multinational groups, in particular its impact on the fiscal stability of states and the effectiveness of national tax incentives in the context of international competition for investment.

Key words: corporate income taxation, European Union, tax competition, tax harmonisation, supranational institutions, global minimum tax, Common Consolidated Corporate Tax Base.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження теоретичних засад корпоративного оподаткування в ЄС зумовлена глибокими змінами та викликами, що постали перед державами-членами у цій сфері. З одного боку, інтеграція європейських ринків і свобода руху капіталу створили передумови для податкової конкуренції між країнами за залучення інвестицій. З іншого боку, посилюється усвідомлення того, що надмірна конкуренція в сфері оподаткування підприємств може призводити до ерозії податкової бази, недофінансування суспільних благ та зміщення податкового тягаря на менш мобільні фактори — працю та споживання [1; 2].

Системи оподаткування прибутку підприємств у країнах ЄС демонструють одночасно спільні тенденції та суттєві розбіжності. Спільною тенденцією останніх десятиліть є зниження номінальних ставок податку на прибуток корпорацій при одночасному розширенні податкової бази [3]. Середньозважена ставка корпоративного податку в ЄС знизилася з понад 30% у середині 1990-х до близько 21–22% у середині 2010-х років, тоді як середня ставка ПДВ, навпаки, зростала [4]. Водночас ефективні ставки корпоративного оподаткування також мали тенденцію до зменшення, що відображає податкову конкуренцію за мобільний капітал [2].

Разом з тим, номінальні ставки податку на прибуток і структура податкового навантаження суттєво відрізняються між державами-членами. За даними Європейської Комісії та OECD, в ЄС спостерігається широкий діапазон ставок — від 9–12,5% (Угорщина, Ірландія, Болгарія, Кіпр) до 30–35% (Мальта, Німеччина з урахуванням місцевих компонентів, Італія, Франція). В низці країн у структурі податкових надходжень частка податку на прибуток корпорацій є відносно високою (Ірландія, Люксембург, Нідерланди), тоді як у великих континентальних економіках вона менша, а основне навантаження припадає на ПДВ, ПДФО та соціальні внески [4; 5].

Ці відмінності пояснюються різною структурою економіки, фіскальними потребами та політичними пріоритетами. Для одних держав ставка корпоративного податку є ключовим елементом стратегії залучення іноземних інвестицій, для інших — інструментом стабілізації бюджетних надходжень. В умовах глобалізації та цифровізації економіки традиційні моделі корпоративного оподаткування зазнають критики, зокрема у зв'язку з можливістю транснаціональних корпорацій переносити прибутки в юрисдикції з низьким оподаткуванням. Це породжує запит на нову парадигму корпоративного оподаткування, що поєднувала б податковий суверенітет держав-членів і потребу в гармонізації мінімальних стандартів [2; 3; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку теоретичних, методичних і практичних аспектів прямого оподаткування, зокрема корпоративного оподаткування, здійснили такі

науковці як Лекарь С., Савченко А. [7], Нікітишин А., Чернега В. [8], Огренич Ю., Діброва В. [9], Сідельникова Л. [10]. Вчені-дослідники Ярема Я. і Бей І. акцентували увагу на дослідженні світового досвіду щодо стягнення податку на прибуток підприємств та можливостей його адаптації до сучасних реалій України [11]. Фундаментальні підходи до корпоративного оподаткування в ЄС представлені у працях А. Траннуа, Г. Вольфа, А. Бенасі-Керре, де аналізуються принципи податкової конкуренції та координації [1]. Значний внесок зроблено у звітах Європейської Комісії щодо оподаткування, які демонструють динаміку ставок та ефективного навантаження в країнах ЄС [1].

У публікаціях МВФ приділяється увага впливу міжнародних податкових правил на прибутковість корпорацій та бюджетну стійкість країн-членів ЄС [2]. Практика Суду ЄС систематизована у роботах, присвячених впливу рішень на національні режими оподаткування та обмеження дискримінаційних норм [12].

Попри значний обсяг теоретичних і прикладних досліджень у сфері корпоративного оподаткування в ЄС, низка ключових аспектів залишається недостатньо опрацьованою та дискусійною. По-перше, в сучасній науковій літературі простежується суперечність між підходами, що акцентують позитивний вплив податкової конкуренції на ефективність державних фінансів, і концепціями, які наголошують на потребі глибокої податкової гармонізації як умови стабільності бюджетів та запобігання ерозії податкової бази [1; 6; 9]. Відсутнє єдине узгоджене теоретичне бачення оптимального балансу між конкуренцією та координацією в умовах внутрішнього ринку ЄС.

По-друге, процес формування наднаціональних правил корпоративного оподаткування в ЄС відбувається фрагментарно: через окремі директиви (Parent-Subsidiary, Merger, Interest and Royalties, ATAD), Кодекс поведінки щодо оподаткування бізнесу (Code of Conduct for Business Taxation) [13] та судові рішення, що часто мають реактивний характер і спрямовані на вирішення конкретних проблем — подвійного оподаткування, шкідливих режимів, агресивного податкового планування [12; 13]. При цьому бракує систематизованого теоретичного узагальнення, яке б дозволило розглядати ці інструменти як елементи цілісної моделі розвитку корпоративного оподаткування в ЄС.

По-третє, впровадження глобального мінімального податку (Pillar Two) та підготовка ініціативи BEFIT суттєво змінюють контекст корпоративного оподаткування, зменшуючи простір для традиційних форм податкової конкуренції і водночас підвищуючи значення наднаціональних інструментів координації [2, 3, 14]. У цих умовах особливої ваги набуває порівняльний аналіз моделей корпоративного оподаткування окремих держав-членів та оцінка того, наскільки вони узгоджуються із загальноєвропейськими тенденціями.

Віддаючи належне науковому доробку вказаних вчених, зауважимо, що залишається невирішеною проблема узагальнення теоретичних засад корпоративного оподаткування в контексті гармонізації прямого оподаткування в межах Європейського Союзу. Враховуючи запровадження глобального мінімального податку та ініціативи Business in Europe: Framework for Income Taxation (далі — BEFIT) [14], зазначена проблематика потребує детального дослідження, що й зумовило вибір теми дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад розвитку системи корпоративного оподаткування в Європейському Союзі та виявлення ключових тенденцій її трансформації на основі аналізу теоретичних моделей, історичної еволюції, ролі наднаціональних інституцій і порівняльної характеристики національних підходів.

Матеріали і методи. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів. Застосовано порівняльний аналіз для класифікації держав-членів Європейського Союзу за рівнем ставок податку на прибуток корпорацій, особливостями податкової бази та роллю корпоративного оподаткування в структурі податкових надходжень. Історичний метод використано для виокремлення етапів еволюції політики Європейського Союзу у сфері прямого оподаткування підприємств — від перших гармонізаційних проєктів 1960–1970-х років до сучасних ініціатив щодо впровадження глобального мінімального податку та створення рамкової моделі оподаткування прибутку в Європі. Інституційний та формально-правовий аналіз дали змогу оцінити внесок Європейської Комісії, Ради Європейського Союзу, Суду Європейського Союзу та Європейського Парламенту у формування спільних правил і мінімальних стандартів корпоративного оподаткування. Елементи системного підходу, аналізу та синтезу використано для поєднання теоретичних моделей податкової конкуренції та податкової координації з емпіричними даними щодо національних податкових режимів, а також для узагальнення аналітичних звітів європейських та міжнародних організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні засади корпоративного оподаткування формуються на перетині економічної теорії, фінансового права та теорії європейської інтеграції. Однією з центральних дискусій є співвідношення податкової конкуренції і податкової гармонізації.

У класичній теорії міжнародного оподаткування (моделі Зодроу-Місковскі та ін.) показано, що в умовах мобільності капіталу держави схильні знижувати податки на прибуток корпорацій, намагаючись залучити інвестиції, що може призвести до «перегонів донизу» (*race to the bottom*) [1; 2]. Наслідком є потенційні втрати бюджетних надходжень і перекладання тягаря оподаткування на менш мобільні бази — працю, споживання, нерухомість. З цієї точки зору гармонізація мінімальних стандартів

оподаткування розглядається як спосіб обмежити деструктивну конкуренцію.

Альтернативний підхід, характерний для теорії фіскального федералізму, підкреслює дисциплінуючу роль податкової конкуренції. Відповідно до цієї логіки, конкуренція змушує уряди утримувати державні витрати в межах ефективності, перешкоджає надмірному зростанню податкового навантаження та стимулює створення привабливого бізнес-середовища [2].

Ще одним важливим теоретичним питанням є інцидентність корпоративного податку, тобто те, на кого фактично перекладається податковий тягар. Дослідження показують, що в малих відкритих економіках значна частина тягаря може перекладатися з власників капіталу на працівників (через зниження заробітних плат) або споживачів (через підвищення цін), що ставить під сумнів ефективність і справедливість надмірно високих ставок корпоративного податку [2; 6]. Разом з тим, на практиці жодна з розвинутих економік не відмовилася від корпоративного оподаткування, оскільки воно виконує важливу фіскальну та політичну функції, зокрема оподаткування надприбутків і рентних доходів.

З теоретичних позицій важливим є співвідношення податкової бази і ставок. Держави можуть конкурувати як через зниження ставок, так і через звуження бази (надання пільг, режимів для окремих видів доходів). Така конкуренція, заснована на пільгах і спеціальних режимах, часто кваліфікується як шкідлива податкова конкуренція, оскільки створює непрозорі переваги окремим платникам та підриває базу оподаткування інших країн [3; 13].

Звідси випливає теоретичний акцент на гармонізації податкової бази: якщо правила визначення оподаткованого прибутку уніфіковані, конкуренція зводиться до рівня ставок і стає прозорою [15]. Саме ця ідея лежить в основі концепції Спільної консолідованої бази корпоративного податку (Common Consolidated Corporate Tax Base — далі CCCTB), а також новішої ініціативи BEFIT [14].

З правового погляду теорія інтеграції оподаткування спирається на принцип субсидіарності: податкова політика залишається переважно у компетенції держав-членів, а наднаціональна координація виправдана там, де існують транскордонні екстерналії (переливи) і жодна країна не може ефективно вирішити проблему самостійно [12]. Оподаткування транснаціональних корпорацій і розмивання податкової бази мають саме такий характер, що обґрунтовує необхідність узгоджених дій на рівні ЄС та ОЕСР [2; 15].

Отже, теоретична основа розвитку корпоративного оподаткування в ЄС включає:

- моделі оптимального оподаткування і податкового федералізму;
- аналіз податкової конкуренції й гармонізації;
- концепцію гармонізованої податкової бази та формального розподілу прибутку;

Таблиця 1

Етапи історичного розвитку корпоративного оподаткування в Європі

Етап	Період	Характеристика
I етап	1960–1970-ті роки	спроби повної гармонізації
II етап	1980–1990-ті роки	Перехід до моделі координації
III етап	кінець 1990-х – 2000-ті роки	Боротьба зі шкідливою податковою конкуренцією
IV етап	2010-ті – 2020-ті роки	Боротьба з розмиванням бази і глобальний мінімальний податок

Джерело: складено авторами за даними [2; 3; 13; 16]

– принципи субсидіарності й податкового суверенітету в умовах інтеграції.

Щодо історичного розвитку корпоративного оподаткування в Європі та ЄС, то його можна умовно поділити на кілька етапів (табл. 1).

I етап. Перші пропозиції щодо гармонізації корпоративних податків з'явилися невдовзі після створення Європейського Економічного Співтовариства. Звіт Комітету Ноймарка (1962), а згодом — звіт ван ден Темпеля (1970) містили рекомендації щодо уніфікації систем оподаткування корпорацій, включно з пропозиціями запровадити розщеплену ставку для розподіленого і нерозподіленого прибутку [13]. У 1975 р. Європейська Комісія внесла проект директиви, що мав гармонізувати системи податку на прибуток компаній і податку на дивіденди, зокрема через обов'язкову імпутаційну систему та мінімальну ставку податку на джерелі для виплат дивідендів нерезидентам [13]. Ці плани не були реалізовані через політичний опір держав-членів і відсутність консенсусу щодо спільної податкової бази.

II етап. У 1980-х роках стало очевидним, що повна уніфікація корпоративного оподаткування є нереалістичною. Відтак ЄС поступово перейшов до моделі координації та поетапного зближення [13;16]. У 1990 р. були прийняті ключові Директива про материнські та дочірні компанії та Директива про злиття, які усунули подвійне оподаткування внутрішньогрупових дивідендів та полегшили трансграничну реструктуризацію [4]. Того ж року була укладена Арбітражна конвенція щодо усунення подвійного оподаткування у випадках перенесення прибутків між пов'язаними підприємствами.

Значний вплив мав Рудінгський звіт (1992), підготовлений Комітетом незалежних експертів з оподаткування компаній [4]. У звіті визнано небезпеку шкідливої податкової конкуренції та запропоновано низку заходів: усунення дискримінаційних норм національних систем, мінімальні елементи податкової бази, більш узгоджені ставки, розширення дії Директиви про материнські/дочірні компанії, запровадження спільних правил щодо усунення подвійного оподаткування, кращу координацію в сфері трансфертного ціноутворення.

III етап. У 1997 р. Рада Європейського Союзу (Рада міністрів економіки та фінансів — ECOFIN) ухвалила Кодекс поведінки щодо оподаткування

бізнесу [17], який започаткував процес виявлення і поступового скасування шкідливих податкових режимів у державах-членах [3]. До таких режимів віднесено спеціальні режими з наднизьким ефективним оподаткуванням, зорієнтовані лише на нерезидентів чи доходи з-за кордону, ізоляцію пільг від внутрішньої економіки, відсутність реальної економічної діяльності, непрозорість індивідуальних податкових рішень. Унаслідок роботи Групи з кодексу поведінки багато пільгових режимів було змінено або ліквідовано.

У 2003 р. прийнято Директиву про відсотки і роялті, що звільнила від оподаткування на джерелі внутрішньогрупові виплати відсотків і ліцензійних платежів між компаніями з різних країн ЄС [13]. Це зменшило податкові бар'єри у фінансуванні та трансферті технологій всередині Союзу.

IV етап. Після фінансової кризи 2008–2009 рр. і гучних податкових скандалів (LuxLeaks, Panama Papers) ЄС посилив боротьбу з агресивним податковим плануванням транснаціональних корпорацій. Під впливом Плану дій ОЕСР щодо боротьби з розмиванням податкової бази і переміщення прибутків (BEPS) [15] були ухвалені Директиви ATAD I (2016) [18] і ATAD II (2017) [19], які встановили мінімальні стандарти щодо обмеження відсоткових витрат, правил CFC, оподаткування при виході, загальних правил протидії зловживанням (GAAR) та гібридних невідповідностей [2; 3].

Новим етапом стала глобальна податкова реформа під егідою ОЕСР/G20, яка передбачає два «стовпи»: перерозподіл частини прибутків найбільших корпорацій між країнами ринків (Pillar One) та запровадження глобального мінімального податку у розмірі 15% для великих груп з оборотом понад 750 млн. євро (Pillar Two) [2]. ЄС імplementував Pillar Two через Директиву ЄС 2022/2523 [20], яка встановлює обов'язок держав-членів забезпечити мінімальний ефективний рівень оподаткування великих транснаціональних і великих національних груп [4].

Таким чином, історична еволюція системи корпоративного оподаткування в ЄС демонструє перехід від ранніх, надто амбіційних планів повної гармонізації до більш гнучкого підходу координації та поступового зближення, а на сучасному етапі — до встановлення наднаціональних мінімальних стандартів і глобальних правил.

Політика корпоративного оподаткування в ЄС формується в складній взаємодії між національними урядами та наднаціональними інституціями.

Європейська Комісія виступає ініціатором законодавчих пропозицій у податковій сфері та «стороннім договорів». Саме Комісія підготувала основні директиви з корпоративного оподаткування (1990, 2003, 2016–2017, 2022 pp.), а також пропозиції щодо СССТВ та BEFIT [13; 14]. Вона здійснює моніторинг національних податкових режимів, ініціює процедури порушення зобов'язань у випадку невідповідності права ЄС, а також використовує інструменти контролю за державною допомогою для боротьби з вибірковими податковими пільгами.

Резонансним прикладом застосування норм про державну допомогу стала справа проти податкових рішень для корпорації Apple в Ірландії. Європейська Комісія визнала, що Ірландія надала Apple вибіркові пільги, які дозволяли сплачувати занижені податки і тим самим порушували правила конкуренції [12]. Після тривалої судової процедури Суд ЄС підтвердив, що такі податкові рішення становлять незаконну державну допомогу, що стало важливим сигналом для інших держав-членів щодо обмеження індивідуальних податкових режимів.

Рада ЄС ухвалює податкові рішення за спеціальною законодавчою процедурою — одностайно, на основі пропозицій Комісії. Це робить процес гармонізації складним і повільним: багато ініціатив (зокрема СССТВ) були заблоковані через відсутність консенсусу [13]. Водночас Рада відіграла ключову роль у затвердженні директив, Кодексу поведінки, ATAD, директиви щодо мінімального податку, що стало можливим завдяки досягненню політичних компромісів між державами-членами. У структурі Ради функціонує Група з кодексу поведінки, яка здійснює експертну оцінку національних режимів на предмет шкідливої податкової конкуренції [15].

Суд Європейського Союзу формує правові рамки корпоративного оподаткування, розглядаючи справи про порушення основоположних свобод внутрішнього ринку. У численних прецедентах Суд визнав несумісними з правом ЄС норми національних податкових законів, які дискримінували транскордонні інвестиції або обмежували свободу установи (справи Marks & Spencer, Cadbury Schweppes, Lankhorst-Horst та ін.) [12; 16]. Як наслідок, держави — члени були змушені змінювати правила щодо оподаткування іноземних дивідендів, трансфертного ціноутворення, режимів CFC, відрахування збитків тощо. Суд відіграв роль каталізатора так званої «негативної інтеграції», усуваючи бар'єри і непрямо уніфікуючи податкові системи.

Європейський Парламент має консультативну роль, але здійснює важливий політичний вплив, підтримуючи ініціативи поглиблення податкової координації, прозорості та боротьби з ухиленням від оподаткування. Парламентські резолюції та доповіді

спеціалізованих комітетів (TAXE, PANA) впливали на громадський дискурс і позиції держав-членів щодо таких питань, як публічне звітування ТНК по країнах, обмеження шкідливих режимів, запровадження BEFIT тощо [14].

Таким чином, наднаціональні інституції ЄС не замінюють національну податкову політику, але задають рамкові обмеження, мінімальні стандарти та вектор розвитку системи корпоративного оподаткування, посилюючи тенденції до гармонізації й прозорості.

Варто зазначити, що попри посилення координації, національні системи корпоративного оподаткування в ЄС залишаються різноманітними. Порівняльний аналіз дає змогу виокремити як спільні риси, так і специфіку окремих груп країн.

1. Рівень ставок і рівень податкового навантаження.

Країни ЄС в залежності від рівня ставок на корпоративний податок можна умовно поділити на три групи:

- низькоподаткові юрисдикції;
- країни з помірними ставками;
- країни з відносно високими ставками (табл. 2) [4; 5].

При цьому важливішим за номінальні ставки є рівень ефективного оподаткування, який залежить від структури бази, пільг, амортизаційних правил тощо. Наприклад, країни з високою ставкою можуть забезпечувати конкурентне ефективне навантаження за рахунок щедрих режимів для науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, прискореної амортизації, відрахувань на власний капітал [4; 5].

2. Податкова база і спеціальні режими.

Незважаючи на загальні рамки, встановлені директивами ATAD та іншими актами, у правилах формування податкової бази існують помітні відмінності. Частина держав надає перевагу лінійній амортизації, інші дозволяють прискорену чи дегресивну; методи оцінки запасів (FIFO, LIFO) також різняться [13].

Важливим елементом є спеціальні режими обліку і оподаткування. Деякі європейські країни пропонують:

- інвестиційні податкові кредити (Португалія, Греція);
- відрахування на власний капітал (Бельгія, Італія — ACE);
- режими оподаткування інтелектуальної власності (патентні «бокси» в Нідерландах, Бельгії, Угорщині тощо);
- відкладене оподаткування нерозподіленого прибутку (Естонія, Латвія).

Після 1997 р. і запровадження Кодексу поведінки найбільш агресивні режими були скориговані, але можливість використання «м'яких» стимулів зберігається [3].

Таблиця 2

Групування країн ЄС за рівнем ставок податку на прибуток корпорацій

Групи	Рівень ставок, %	Характеристика	Країни
Низькоподаткові юрисдикції	9–12,5	Застосовують номінальні ставки в діапазоні і позиціонують себе як конкурентні центри для розміщення бізнесу. Для Ірландії низька ставка стала основою стратегії залучення транснаціональних корпорацій, що відображається у високій частці корпоративного податку в бюджеті	Ірландія, Угорщина, Болгарія, Кіпр
Країни з помірними ставками	20–25	Поєднують відносно широкі податкові бази з помірними ставками та інвестиційними стимулами	Нідерланди, Бельгія, Данія, Швеція, Фінляндія, Австрія, Іспанія, Португалія, Польща та ін.
Країни з відносно високими ставками	понад 28–30	Загальне податкове навантаження на корпорації є вищим, але часто пом'якшується пільгами й відрахуваннями	Мальта, окремі періоди Німеччини, Франції, Італії

Джерело: складено авторами за даними [4; 5]

3. Оподаткування розподіленого прибутку і дивідендів.

Історично у країнах ЄС застосовувалися різні підходи до усунення економічного подвійного оподаткування дивідендів: класичні системи, імпуційні, системи розщепленої ставки. З часом спостерігалася конвергенція до модифікованих класичних систем із частковим звільненням дивідендів або зниженими ставками ПДФО [13]. Після запровадження Директиви про материнські і дочірні компанії внутрішньогрупові дивіденди між корпоративними платниками в межах ЄС, як правило, звільняються від оподаткування при виконанні критеріїв володіння [13].

4. Частка корпоративного податку в доходах бюджету та ВВП.

За даними Європейської Комісії, частка податку на прибуток корпорацій у ВВП є дуже різною в країнах ЄС. Наприклад, в Ірландії вона може перевищувати 4–5% ВВП, що пов'язано з концентрацією прибутків транснаціональних компаній, тоді як у Франції, Німеччині, Латвії — коливається близько 1–2% ВВП [4; 5]. Відповідно, залежність бюджетів від корпоративного податку також відрізняється, що впливає на політичну чутливість змін ставок і бази.

Узагальнюючи, можна констатувати, що за умов єдиних мінімальних стандартів і вимог до прозорості держави-члени зберігають відчутний простір для національної диференціації ставок і стимулів. Водночас діапазон можливих варіацій поступово звужується під впливом гармонізаційних заходів ЄС і глобальних домовленостей [1; 4; 5].

На основі проведеного аналізу можна виокремити кілька ключових тенденцій і визначити ймовірні перспективи подальшої гармонізації корпоративного оподаткування в ЄС.

1. Закріплення глобального мінімального податку та обмеження «перегонів донизу».

Імплементация Директиви ЄС 2022/2523 [20] щодо глобального мінімального рівня оподаткування для

великих груп означає, що держави-члени фактично погодилися на спільну «підлогу» ефективної ставки корпоративного податку [2]. Це не скасовує податкової конкуренції, але суттєво обмежує можливість залучати інвестиції виключно за рахунок дуже низьких ставок. Конкуренція, імовірно, більше зосередиться на якості інституційного середовища, інфраструктури, людського капіталу, адміністрування податків.

2. Поступова гармонізація податкової бази через BEFIT.

Ініціатива BEFIT спрямована на створення єдиного рамкового підходу до оподаткування прибутку корпорацій в ЄС, передбачаючи спільні правила формування бази та консолідацію прибутків великих груп з подальшим формульним розподілом між країнами [14]. Якщо BEFIT буде реалізовано, він стане наступним етапом після ATAD і глобального мінімального податку — кроком до більш глибокої фіскальної інтеграції. Навіть у разі повільного просування ініціативи окремі її елементи можуть бути впроваджені частково (наприклад, гармонізація окремих аспектів бази, стандарти трансфертного ціноутворення, спільні вимоги до звітності).

3. Можлива трансформація процедури ухвалення рішень.

Питання переходу від одностайності до голосування кваліфікованою більшістю в податкових питаннях регулярно порушується Європейською Комісією і Європейським Парламентом [14]. Хоча на даному етапі політичні перспективи цього обмежені, зростання кількості держав-членів та потреба оперативно реагувати на глобальні виклики можуть актуалізувати дискусію щодо використання «перехідних клаузул» договорів у довгостроковій перспективі.

4. Посилення ролі корпоративного оподаткування як джерела власних ресурсів ЄС.

У контексті обговорення реформування бюджету ЄС та пошуку нових власних ресурсів розглядаються можливості використання корпоративних податків

як джерела наднаціональних надходжень, зокрема частини доходів від мінімального глобального податку або від потенційних цифрових та фінансових податків [14; 21]. Реалізація таких пропозицій означатиме перехід від координації до елементів спільної податкової політики.

5. Зростання значення прозорості та обміну інформацією.

ЄС активно розвиває інструменти адміністративного співробітництва: автоматичний обмін податковою інформацією (директиви DAC), публічне звітування ТНК по країнах, обмін інформацією про податкові схеми (DAC6) [2; 3]. Це підвищує прозорість, зменшує можливості ухилення та посилює довіру між податковими адміністраціями. Надалі можна очікувати розвитку єдиного цифрового середовища для корпоративної звітності та поглиблення аналітичного використання даних.

6. Вплив зовнішніх чинників і глобальної конкуренції.

Розвиток корпоративного оподаткування в ЄС тісно пов'язаний з глобальними тенденціями — податковою політикою США, Великої Британії, країн Азії, діяльністю ОЕСР і МВФ. ЄС виступає одним із драйверів глобальної податкової реформи, але також має адаптуватися до зовнішніх змін [2; 3]. Успішність глобального впровадження Pillar Two, а також доля Pillar One впливатимуть на подальші кроки ЄС у сфері податкової координації.

У підсумку, розвиток системи корпоративного оподаткування в ЄС відбувається за сценарієм поступової інтеграції: від фрагментованих національних систем — до комплексу узгоджених правил, які зберігають національний суверенітет, але обмежують шкідливу конкуренцію та забезпечують контроль над розмиванням податкової бази.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі узагальнюючі висновки.

Корпоративне оподаткування в ЄС виконує комплексні функції — фінансову, регулюючу, перерозподільчу — та є ключовим інструментом впливу на інвестиційну активність, структуру капіталу та розміщення бізнесу. Його теоретичне обґрунтування спирається на моделі оптимального оподаткування, фінансового федералізму, аналіз податкової конкуренції і гармонізації.

Історична еволюція показує перехід від нереалізованих планів повної гармонізації до моделі координації і поетапного зближення. Початкові спроби уніфікувати ставки й системи були замінені більш прагматичним підходом — усунення подвійного оподаткування, боротьба з шкідливими режимами, мінімальні стандарти протидії ухиленню. На сучасному етапі розвиток системи характеризується впровадженням глобального мінімального податку та посиленням наднаціональних регулятивних механізмів.

Наднаціональні інституції ЄС — Європейська Комісія, Рада ЄС, Суд ЄС, Європейський Парламент —

відіграють ключову роль у формуванні рамкових правил корпоративного оподаткування. Комісія ініціює законодавчі акти та контролює їх виконання; Рада забезпечує політичний консенсус; Суд ЄС через прецедентну практику усуває дискримінаційні та бар'єрні норми національних законодавств; Парламент формує політичний тиск на посилення прозорості, справедливості та координації.

Порівняльний аналіз показує, що держави-члени зберігають різні моделі корпоративного оподаткування, від низькоподаткових до високоподаткових, із широким спектром спеціальних режимів та стимулів. Водночас діапазон відмінностей поступово звужується завдяки гармонізації податкової бази, антиухильним нормам, обмеженню шкідливої конкуренції та розвитку адміністративної співпраці.

Тendenції подальшого розвитку включають: консолідацію глобального мінімального податку, можливу реалізацію BEFIT як рамкового підходу до оподаткування прибутку корпорацій в ЄС, зростання ролі прозорості та обміну інформацією, а також потенційне посилення наднаціонального компоненту через використання корпоративних податків як джерела власних ресурсів бюджету ЄС.

Перспективи повної уніфікації (єдиної ставки чи наднаціонального корпоративного податку) виглядають віддаленими, однак часткова гармонізація — через спільні стандарти, мінімальне оподаткування та уніфікацію бази для великих груп — є реалістичним і вже реалізованим напрямом розвитку.

Результати дослідження можуть бути використані для подальшого аналізу впливу глобального мінімального оподаткування на фінансову стійкість держав-членів, оцінки ефективності національних інвестиційних стимулів та порівняння європейської моделі корпоративного оподаткування з моделями інших інтеграційних об'єднань.

Серед перспективних наукових напрямів доцільно, передусім, зосередити увагу на оцінці впливу ініціативи BEFIT на перерозподіл прибутків і податкових надходжень між державами-членами ЄС у разі запровадження спільної корпоративної бази. Не менш важливим є проведення порівняльного аналізу європейської моделі корпоративного оподаткування з підходами, що застосовуються в інших інтеграційних об'єднаннях, зокрема в АСЕАН, з метою виявлення можливостей для адаптації кращих практик. Варто також глибше проаналізувати ефективність існуючих механізмів податкової координації в ЄС — таких як директиви протидії ухиленню та автоматичний обмін податковою інформацією — з огляду на їхній реальний вплив на обмеження агресивного податкового планування. Окремий інтерес становить дослідження наслідків впровадження глобального мінімального податку в розмірі 15% для великих груп компаній, зокрема його впливу на фінансову стійкість країн та на ефективність національних податкових стимулів у контексті міжнародної конкуренції за інвестиції.

Література

1. Trannoy A., Wolff G. B., Bénassy-Quéré A. Tax harmonisation in Europe: Moving forward: analytical report. *VoxE U. CEPR*. London, 2014. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/tax-harmonisation-europe-moving-forward> (дата звернення: 14.12.2025).
2. Taxing Multinationals in Europe: Departmental Paper No. DP/21/12 / IMF. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2021. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/dp/2021/english/tmniecea.pdf> (дата звернення: 14.12.2025).
3. Annual Report on Taxation 2025: analytical report. *European Commission*. Brussels, 23 June 2025. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/annual-report-taxation_en (дата звернення: 14.12.2025).
4. Annual Report on Taxation 2023: analytical report. *European Commission*. Brussels, 30 June 2023. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/swd/2023/0243/COM_SWD\(2023\)0243_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/swd/2023/0243/COM_SWD(2023)0243_EN.pdf) (дата звернення: 14.12.2025).
5. Yanatma S. Revenues from corporate income tax in Europe: Which countries collect the most? *Euronews*. 27 Sept. 2025. URL: <https://uk.finance.yahoo.com/news/revenues-corporate-income-tax-europe-050202199.html> (дата звернення: 17.12.2025).
6. Sorensen P. B. The Case for International Tax Co-ordination Reconsidered. *Economic Policy*. 2000. Vol. 15. No. 31. URL: <https://ideas.repec.org/a/oup/ecpoli/v15y2000i31p430-472..html> (дата звернення: 17.12.2025).
7. Лекарь, С., Савченко, А. Корпоративний податок, як податкова політика щодо прямого оподаткування в країнах ЄС. *Український економічний часопис*. 2024. № 7. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-7-7>
8. Нікітішин А., Чернега В. Податок на прибуток підприємств як джерело доходів бюджету. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. № 27–02. С. 97–100. DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-27-02-049>
9. Огренич, Ю. О., & Діброва, В. О. Вдосконалення оподаткування підприємств в Україні шляхом врахування міжнародного досвіду реформування податкових систем. *Економічний простір*. 2021. № 172. С. 35–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-6>
10. Сідельникова Л. Поведінкові чинники реалізації парадигми прямого оподаткування в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023 № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-80>
11. Ярема Я. Р., Бей І. М. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 2. № 13. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/55.pdf (дата звернення: 17.12.2025).
12. The ECJ's Apple Decision and Its Implications for International Tax: analytical review. *Skadden*. 13 Sept. 2024. URL: <https://www.skadden.com/insights/publications/2024/09/your-homework-will-be-graded> (дата звернення: 16.12.2025).
13. Harmonisation of corporate taxation in the EU: Working Paper ECON 105. Part II.C. *European Parliament*. Brussels. 1998. URL: https://www.europarl.europa.eu/workingpapers/econ/pdf/105_en.pdf (дата звернення: 14.12.2025).
14. BEFIT — Business in Europe: Framework for Income Taxation: Briefing. *European Parliament Think Tank*. Brussels. 22 July 2024. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)754631](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)754631) (дата звернення: 15.12.2025).
15. Organisation for Economic Co-operation and Development. *Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*. OECD Publishing. 2013. DOI: 10.1787/9789264202719-en
16. Company Taxation in the Internal Market: Commission Staff Working Paper. *European Commission*. Brussels. 2001. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2016-09/company_tax_study_en.pdf (дата звернення: 15.12.2025).
17. Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States, of conduct for business taxation — Taxation of saving. 1997. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_1998_002_R_0001_01 (дата звернення: 15.12.2025).
18. Council of the European Union. Council Directive (EU) 2016/1164 of 12 July 2016 laying down rules against tax avoidance practices that directly affect the functioning of the internal market (ATAD I). *Official Journal of the European Union*. 2016. L 193. 1–14. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016L1164> (дата звернення: 15.12.2025).
19. Council of the European Union. Council Directive (EU) 2017/952 of 29 May 2017 amending Directive (EU) 2016/1164 as regards hybrid mismatches with third countries (ATAD II). *Official Journal of the European Union*. 2017. L 144. 1–11. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L0952> (дата звернення: 15.12.2025).
20. Council Directive (EU) 2022/2523 of 14 December 2022 on ensuring a global minimum level of taxation for multinational enterprise groups and large-scale domestic groups in the Union. *Official Journal of the European Union*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2523/oj/eng> (дата звернення: 17.12.2025).
21. Proposals for new own resources of the EU budget based on corporate taxation and other levies: Communication. *European Commission*. Brussels, 2021. URL: https://commission.europa.eu/publications/own-resources-legal-texts_en (дата звернення: 17.12.2025).

References

1. Trannoy A., Wolff G. B., Bénassy-Quéré A. (2014). *Tax harmonisation in Europe: Moving forward: analytical report*. VoxE U. CEPR. London. Available at: <https://cepr.org/voxeu/columns/tax-harmonisation-europe-moving-forward>
2. IMF. (2021). *Taxing Multinationals in Europe: Departmental Paper No. DP/21/12*. Washington, D. C. International Monetary Fund. Available at: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/dp/2021/english/tmniecea.pdf>
3. European Commission. Brussel. (2025). *Annual Report on Taxation 2025: analytical report*. Brussels: European Commission. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/annual-report-taxation_en
4. European Commission. Brussels. (2023). *Annual Report on Taxation 2023: analytical report*. Brussels: European Commission. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/swd/2023/0243/COMSWD\(2023\)0243_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/swd/2023/0243/COMSWD(2023)0243_EN.pdf)
5. Yanatma, S. (2025). Revenues from corporate income tax in Europe: Which countries collect the most? *Euronews*. Available at: <https://uk.finance.yahoo.com/news/revenues-corporate-income-tax-europe-050202199.html>
6. Sorensen, P. B. (2000). The Case for International Tax Co-ordination Reconsidered. *Economic Policy*. 15. 31. URL: <https://ideas.repec.org/a/oup/ecpoli/v15y2000i31p430-472..html>
7. Lekar, S., Savchenko, A. (2024). Korporatyvnyi podatok, yak podatkovya polityka shchodo priamoho opodatkuvannia v krainakh Ye S. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*. 7. 48–52 [in Ukrainian].
8. Nikitishyn, A., Cherneha, V. (2023) Podatok na prybutok pidpriemstv yak dzherelo dokhodiv biudzhetu. *Modern engineering and innovative technologies*. № 27–02. 97–100. DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-27-02-049> [in Ukrainian].
9. Ohrenych, Yu. O., Dibrova, V. O. (2021). Vdoskonalennia opodatkuvannia pidpriemstv v Ukraini shliakhom vrakhu-vannia mizhnarodnoho dosvidu reformuvannia podatkovykh system. *Ekonomichnyi prostir*. 172. 35–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-6> [in Ukrainian].
10. Sidelnikova, L. (2023) Povedinkovi chynnyky realizatsii paradyhmy priamoho opodatkuvannia v umovakh voienno-ho stanu. *Ekonomika ta suspilstvo*. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-80> [in Ukrainian].
11. Yarema, Ya. R., Bei, I. M. (2019). Adaptatsiia zarubizhnogo dosvidu opodatkuvannia prybutku pidpriemstv do vitchyznianoï praktyky. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*. 2. 13. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/55.pdf [in Ukrainian].
12. Skadden. (2024). The ECJ's Apple Decision and Its Implications for International Tax: analytical review. Available at: <https://www.skadden.com/insights/publications/2024/09/your-homework-will-be-graded>
13. European Parliament. Brussels. (1998). *Harmonisation of corporate taxation in the EU: Working Paper ECON 105. Part II.C*. Brussels: European Parliament. Available at: https://www.europarl.europa.eu/workingpapers/econ/pdf/105_en.pdf
14. European Parliament Think Tank. Brussels. (2024). *BEFIT — Business in Europe: Framework for Income Taxation: Briefing*. Brussels: European Parliament Think Tank. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)754631](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)754631)
15. OECD. (2013). *Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*. Paris: OECD Publishing. DOI: 10.1787/9789264202719-en
16. European Commission. (2001). *Company Taxation in the Internal Market: Commission Staff Working Paper*. Brussels: European Commission. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2016-09/company_tax_study_en.pdf
17. ECOFIN/ (1997). Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States, of conduct for business taxation — Taxation of saving. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_1998_002_R_0001_01
18. Directive (EU) 2016/1164 of the European Union and of the Council of 12 July 2016 laying down rules against tax avoidance practices that directly affect the functioning of the internal market (ATAD I). *Official Journal of the European Union*. 2016. 193. 1–14. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016L1164>
19. Directive (EU) 2017/952 of the European Union of the Council of 29 May 2017 amending Directive (EU) 2016/1164 as regards hybrid mismatches with third countries (ATAD II). *Official Journal of the European Union*. 2017. 144. 1–11. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L0952>
20. Directive (EU) 2022/2523 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on ensuring a global minimum level of taxation for multinational enterprise groups and large-scale domestic groups in the Union. *Official Journal of the European Union*. 2022. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2523/oj/eng>
21. European Commission (2021). *Proposals for new own resources of the EU budget based on corporate taxation and other levies: Communication*. Brussels: European Commission. URL: https://commission.europa.eu/publications/own-resources-legal-texts_en